

**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

Cap. XVI. Concilium Rothomagense anno 1581.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

agitur, causam putaret fuisse, quod illa Decreta non poterant infallibilia esse ideo, quod ab omnibus Ecclesiis nondum acceptata fuerant; nam Synodus de qua loquimur, *Tit. & Can. 1.* præcipit, ut custodiantur Articuli circa Doctrinam à Facultate Theologorum Parisiensium confecti, quos pro infallibilibus habere non poterat.

CAPUT XV.

CONCILIUM RHEMENSE. *ann. 1564.*

Cardinalis à *Lotharingia*, qui Sessionibus Tridentini sub *Pio IV.* tantam dedit operam, ex illo Concilio redux statim incubuit, ut illud observari procuraret, ideoque Synodum Provinciale habuit, juxta Decretum Tridentinum *Sess. xxiv. Cap. 2.* quod eorum Celebrationem jubet. Hanc auspiciatus est 24. Novemb. an. 1564. anno circiter post exactum Tridentinum. An. 1563. 4. Decembris absolutum. Magnum discrimen ponit inter Decreta circa Disciplinam & Decreta circa Doctrinam; nam, supponendo hæc ab Ecclesiâ Gallicanâ recepta esse, sicut ab aliis Ecclesiis Nationalibus, eadem habet pro Regulâ Fidei. *Jubemus nostrarum Ecclesiarum Rectores infra Natalem Domini, Tridentinam Synodum sive latinè, sive Gallicè comparare; in eaque, tamquam in speculo inspicere omnium contentionum, quæ Christianos divexarant, veritatem, ac ipsam sincerè & pacificè suis gregibus commendare, contrarias verò opiniones, ut hæreses detestari ac fugere. Stat. 2. de officio Curati in diligenda sanâ doctrinâ & predicandâ.*

Ex adverso, idem Cardinalis gnarus, Regem ejusque Consistorium nolle recipere Decreta Disciplinæ facta à Tridentino, ideoque eorum promulgationem impedire, nunquam ea nominatim laudat, quamvis sæpè iis utatur, atque eorum verba ipsa usurpet; in Capitibus scilicet, quæ contraria non sunt Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, Juribus Regiis, & Uibus Nationis. Quoad alia Capita, quædam Statuta fecit in tempus, quo eorum publicatio permitteretur, sperans, fore, ut dispositionis eorum utilitas id faciendum esse aliquando suaderet. Hæc Statuta Matrimonium spectant. *Primum* irritat Matrimonium clandestinum. *Secundum* irritat quoque Matrimonium vi coactum, & omnes raptus participes excommunicat. His Titulus est, *Decreta à Synodo probata, sed nondum publicata.* Hujus Synodi Decreta Tridentini dispositionibus congrua referre superledemus; quippe, qui id jam præstiterimus in Excerptis Conciliorum Gallia; quæ Decretorum Tridentini executionem jusserunt. Synodus hæc cæteris præfixa est, utpote vetustissima omnium, quæ eadem de causa, tam intra, quam extra Gallias habitæ fuerunt. Hæc autem mentionem Professionis Fidei à *Pio IV.* concinnatæ, & reliquis Synodis Gallicanis insertæ, facere non potuit, quia nondum illa in Gallias pervenerat, cum facta fuerit Idib. seu 13. Novembris an. 1564. Synodus autem Rhemensis auspiciata est 24. Novemb. eod. anno.

CAPUT XVI.

CONCILIUM ROTHOMAGENSE *an. 1581.*

Non loquimur hic de Concilio *Cameracensi* an. 1565. quia tunc Cameracum sub *Philippi II.* Hispaniæ Regis, ditione erat, ut discimus ex medio & ex fine Instrumenti publicationis. Ex fine, nam Archiepiscopus jubet, ut speciales fiant deprecationes pro illo Rege: ex medio; nam idem Prælati verbis conceptis dicit, se Catholici Regis pietate excitatum fuisse ad celebrationem Synodi.

Instrumentum convocationis Synodi *Rothomagensis* 1581. quod est in fine Synodi, expressè dicit, eam

convocatam fuisse, ut satisfaceret desiderio Concilii Tridentini, nec non voluntati Regis & Statuum Blesensium, & *TIT. 1.* Synodus adoptat Professionem *Pii IV.* in qua Definitiones Tridentinæ comprehenduntur inter fidei articulos, & non obstantes hoc duplici signo receptionis Tridentini, testantur Patres in Præfatione, atque in *Tit. de Matrimonio*, se non audere illius executionem decernere, sed cupere, ut promulgaretur in Regno, ut executionem fortiri posset. Hic autem nulla est reipsa contrarietas; nam si Cardinalis *BORBONIUS*, qui Concilium convocat, se id facere dicit, ut exequeretur Decretum Tridentinum, jubens Concilia Provincialia celebrari, & sic exequatur unum è Decretis, quæ nondum promulgata fuisse agnoscit; id factum est: quia Rex & Status illud approbaverant. Porro, idem Cardinalis, adoptando Professionem *Pii IV.* licet exequi videatur *Cap. 4. continuationis sess. XXV.* quod receptionem & observationem omnium Decretorum Concilii præcipit, id solum facit, quoad Decreta circa Fidem, quæ recepta esse in Gallia sicut alibi supponit ex assensu Regis & omnis Ecclesiæ Gallicanæ. Ubi autem testatur: se optare, ut Concilium Tridentinum publicetur in Gallia, loquitur solum de Decretis circa Disciplinam, quorum receptioni Rex repugnabat. Hæc sunt Cardinalis verba in Instrumento convocationis. *Nihil omnibus potius fuit, quam cum summo affectu ut Sancti Concilii Tridentini Decreta hoc in Regno promulgata essent, exoptare, cujus rei causa nostra hæc Synodus unanimi consensu ipsum Christianissimum Regem nostrum, ut pro sua singulari pietate illud Concilium Tridentinum, quo labenti Christianæ Reipublice accuratissimè subvenitur, sicut non ita pridem hujus Regni Ordines, sive Status, & Clerus nuper Melodunum congregatus factis factitarunt, promulgari juberet humillimis precibus sollicitari decrevit.* Sane, supplicatio conventus Melodunensis respiciebat solum Decreta Disciplinæ. Id inferitur ex Statutis, quæ subrogata fuerant in utroque Cætu Decretis Concilii, cujus publicatio non impetrata fuit; nam illa respiciunt solum Disciplinam. Id etiam inferitur ex eo, quod supplicatio Comitiorum Melodunensium nec non & Synodi Rothomagensis intendat solum remedia labenti Reipublice Christiana necessaria, cujus lapsu intelligitur corruptio morum Christianorum. Alius locus non minus perspicue ostendit publicationem optatam respicere Decreta Disciplinæ; namque agebatur de Matrimoniis clandestinis, quæ ad Disciplinam pertinent. *Optavimus sanè publicatum esse in hoc Regno primum Decretum Concilii Tridentini de reform. matrim. ut nobis liceret ex eodem, matrimonia irrita & nulla declarare & decernere, quæcumque contrahuntur sine Paraci &c.*

Est verbum initio *n. 2.* quod notâ dignum est; quia pertinet ad circumstantiam, in qua rationes politice Civills impediunt publicationem alicujus Legis Ecclesiasticæ, quæ necessaria videtur ad tollendum aliquem abusum. *Attamen ne omnino officio nostro hac in re deesse videamur, moneri in Concionibus Fideles jubemus de hoc peccato & Decreto Concilii Tridentini.*

Quod si lectis his duobus locis, nec non nostris animadversionibus reperitur aliquis, qui putet, promulgationem à Synodo Rothomagensi optatam respicere Decreta Fidei, sicut Decreta Disciplinæ, hunc rogamus, ut attendat, quod si res ita se haberet, Synodus non debuisset præcipere, ut Decreta Fidei crederentur, adoptando Professionem *Pii IV.* quæ ad illa credenda alstringit; quandoquidem hinc solemniter publicata non fuerant; inde verò Synodus non audeat præcipere observationem Decreti circa Matrimonium clandestinum, quia solemniter publicatum non fuerat. Cum attendimus Constitutionem Blesensem an. 1579. *art. 40.* in Legem Civilem convertisse, Decretum Concilii Tridentini contra Matrimonia clandestina, præcipiendo, ut Matrimonia

Matrimonia triplici vice denunciarentur, & palam contraherentur testibus quatuor presentibus, sub penis indictis à Conciliis. Miramur quamobrem Synodus Rothomagensis executionem hujus Decreti præcipere non ausa sit, quòd Concilium Tridentinum nondùm esset publicatum; quid enim metuere poterat, cum Decretum illud sic receptum solemniter fuisset. Fortè cum Matrimonia clandestina nominatim non irritaverit Constitutio; existimavit, rem fore Regi ingratam, præcipere observationem Decreti, quòd expressè illa irritat. Ut ut sit, de verà hujus temperamenti causà, hinc liquet quàm fuerit hujus Synodi idea, circà necessitatem publicationis solemnem Tridentini in Gallià, ut liceret observationem Decretorum ejus exigere.

Sed inquit, si publicatio hæc tam necessaria visa sit, ut Episcopi haberent hæc observationem illorum Decretorum exigendi, cur pleraque ex illis Decretis adoptavit, ea suis inferendo, atque etiam Tridentinum aliquoties laudando.

Responsio est, Decretum circà Matrimonium clandestinum, cujus observationem exigere non ausa est Synodus Rothomagensis, magnam connexionem habere cum administratione Civili: quapropter non licebat id præcipere sine consensu expresso Regis: Decreta autem, quæ Synodus adoptavit, non respiciunt regimen politicum, vel saltem remotè illud respiciunt, undè credibile erat, Regem consentire, ut illa observarentur. Id inferri potest ex temperamento, seu cautelâ, quam adhibuit Synodus, cum voluit præcipere executionem Decretorum, quæ Statum respiciant; nam tunc Regem deprecatur, ut consentiat; sic enim loquitur. *Cap. de Episc. Officio num. 30. Quoniam verò in aliquibus Hospitalibus aut Leprosariis, sunt viri & mulieres regulari observantia addicti, sed, ut plurimum, valde corrupti, ad eorum reformationem saltem autoritate Apostolica sibi in visitatione etiam contra Exemptos concessa, procedat Episcopus, ex Decreto Concilii Tridentini, quem ad hoc etiam committi supplicandum Domino Regi.*

CAPUT XVII.

Concilium Rhemense an. 1583.

Statim ab exordio hujus Synodi, Cardinalis GUISTIACUS, qui eam convocaverat, eique præfuit, significat aliquo modo vocari posse publicationem Concilii Tridentini id quod fecerunt Synodi Provinciales præcipuè, Decreta illius Statutis suis inferendo; quia illa Decreta unà promulgata fuerunt cum Statutis quibus inserta erant. Significat præterea ejusmodi publicationem valde inferiorem esse illi, quàm Ecclesia Romana & Clerus Gallicanus cupiebant, tam autoritate & amplitudine, quàm solemnitate: Autoritate, quia Regius consensus deerat: Amplitudine, quia pertingebat solum ad Provincias, quæ Synodos habuerant, & ad sola Decreta, quæ ab iis adoptabantur, & eadem ubique non erant, ità, ut superessent Decreta non publicata, & Provincia, in quibus nullum Decretum publicatum erat: Denique, solemnitate, quia hæc publicatio tacita erat tantum & per occasionem; publicatio autem exoptata fieri debebat omnium Decretorum in omnibus Provinciis Regni, ex jussu Regio, & juxta Litteras Patentes debito modo in Curia Tabulis regeatas. Denique, significat, in publicatione exoptata non agi solum de Fidei Decretis, sed etiam de Statutis circà Disciplinam. *Interim dum ampliolem Sacrosancti OEcumenici Concilii Tridentini promulgationem quotidie speramus pro Ecclesiæ & Disciplinæ restitutione, Christianorumque morum compositione, quibus Clerum, populumque fidei nostra creditum præluere totis visceribus in Christo experimus, de assensu Reverendissimorum Fratrum nostrorum Coepiscoporum & consilio plurimorum gravium virorum, ex omnibus Provincia partibus in primâ nostra Provinciali Synodo Rhemensi congregatorum, que sequuntur statuenta esse duximus.*

Locus modò relatus circà publicationem Concilii Tridentini observatione dignus erat; verum sequens majorem attentionem meretur; nam videbimus quòd, postquam an. 1581. Cardinalis BORBONIUS, in Concilio Rothomagensi declaravit, se non audere præcipere executionem, prioris Decreti de Matrimonio, quia illud Concilium nondùm fuerat in Regno publicatum, biennio post, anno 1583. Cardinalis GUISTIACUS illud observari inviolabiliter præcipit. *Quoniam agitur de Claudestinis Matrimoniis, atque adeò de totâ incundorum Conjugiorum ratione, multa utiliter, & ad hæc tempora accommodatè statuit Sacro Sancta Synodus, ideò, ut, que ab ipsâ sanctè decreta sunt, ab omnibus planè intelligi, & inviolabiliter observari possint; hic ad verbum inseri volumus.*

Actio hæc eo magis mira est, quòd Cardinalis BORBONIUS erat Legatus à latere, atque è domo nobiliori oriundus, quàm Cardinalis GUISTIACUS; & tamen hic, sine ullo temperamento ab illius exemplo recedit. Si conjectari circà hanc difficultatem liceat, dici potest Cardinalem Guistiacum exploratè mente Confessorii Regii circà timidam moderationem Cardinalis Borbonii, deprehendisse, se absque illius offensâ, posse Decretum, de quo agitur, edere, & Status Blesenses huic publicationi viam aperuisse art. 40. Hæc conjectura eò magis est probabilis, quòd Concilia subsequenter ad hujus exemplum præceperunt executionem ejusdem Decreti, sine ullâ Principis querimonia.

CAPUT XVIII.

Concilium Turonense an. 1583.

Synodus Turonensis non postulavit à Rege publicationem Tridentini sed de illa locuta est, tamquam de re necessaria ad conservationem Fidei Catholicæ, quòd benignè accipiendum est, ità, ut sensus sit, istam publicationem posse ad reformationem morum contribuere & per eam ad conservationem Fidei Catholicæ, quæ morum depravatione labefactatur. *Cum Triad. OEcum. Conc. ad Fidei Catholicæ conservationem ... pernecessaria sint, suam Majestatem impense rogat Synodus, ut dignetur jubere Concilium Tridentinum publicari.*

Si hæc Synodus Decreta sua conficiendo intendebat eorum confirmationem à Rege postulare, quòd quidem factum est post ejus finem; hoc in Concilio reperimus rationem specialem, cur plura Tridentina Decreta Statutis sui inferuerit, priusquam ejusdem Tridentini publicationem impetravisset: scilicet, confidebat, si aliquod Decretum Regiâ autoritate indigeret, fore, ut illum in confirmatione adipsiceretur. Factum, de quo loquimur, relatum in Epistola Simonis DE MAILLE, Archiepiscopi Turonensis, ad HENRICUM III. Concilii nomine scriptâ, quæ extat ad calcem Actorum. Idem factum notari meretur ob suam singularitatem, cum nulla sit Synodus ejusdem sæculi XVI. neque sex præcedentium, quæ Statutorum suorum Confirmationem à Rege petierit. Et quidem Synodus, allegando exempla Conciliorum, quæ in hoc Capite imitari, duo tantum Noni sæculi commemorat. „ Hunc igitur Christia- „ nissime Rex, à Turonensis Concilii Patribus exara- „ tum libellum, Tuæ excellentissimæ Majestati sup- „ plices offerimus, gratumque habere suppliciter de- „ precamur, de quorum vitâ integritate, ingenii „ dotibus, Religione, Doctrinâ, sui que muneris ac- „ curatâ sollicitudine, cum non sit hic testificandi „ locus, obiter tamen id dixerint, nec si non his „ parem, saltem eorum esse affectam vehementer „ cupere, offerimus, inquam, tibi libellum exem- „ plo Patrum Concilii Cabillonensis secundi, qui Im- „ peratori Carolo Magno sua Decreta duxerunt offe- „ renda, ut sacratissimo ipsius Judicio, quæ ab eis „ rectè sancita erant; confirmarentur, & sic ubi forsan „ „ omisum